

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО ЗАСТРАХОВАНЕ И ФИНАНСИ - СОФИЯ

ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЯ

АВТО - РЕЗЮМЕ

ПО ТЕМАТА

**РОЛЯТА И ЗНАЧЕНИЕТО НА ФИНАНСИТЕ, СЧЕТОВОДСТВОТО И
ФИНАНСОВАТА МАТЕМАТИКА В КОМПАНИИТЕ**

Докторант:

Ardit NaXHija, MSc

2024

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЯ		3
ВЪВЕДЕНИЕ		3
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ПОДХОД КЪМ ИЗСЛЕДВАНЕТО		4
1.	СОЦИАЛНА СПРАВЕДЛИВОСТ ЗА ИЗУЧАВАНЕ НА ТЕМАТА	4
2.	ПРЕДМЕТ НА ИЗСЛЕДВАНЕ	5
3.	ЦЕЛ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО	5
4.	ХИПОТЕЗА	5
5.	ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ МЕТОДИ	6
II. ОБХВАТ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИЯТА		7
III. КРАТКА ОБОСНОВКА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЯ		7
ЧАСТ ПЪРВА: РОЛЯТА И ЗНАЧЕНИЕТО НА ФИНАНСОВИТЕ КОМПАНИИ		7
1.1.	ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ФИНАНСИТЕ В КОМПАНИИТЕ	7
1.2.	РОЛЯТА НА ФИНАНСИТЕ ВЪВ ФИРМИТЕ	9
1.2.1.	Инвестиции и бюджетиране	9
1.2.2.	Капиталово финансиране	11
1.2.3.	Дивиденди и възвръщаемост на капитала	12
1.2.4.	Дългово финансиране	13
1.3.	ЗНАЧЕНИЕТО НА ФИНАНСИТЕ ЗА ФИРМИТЕ	14
1.3.1.	Стратегическо планиране и бюджетиране	15
1.3.2.	Собствен капитал или заем	16
1.3.3.	Управление на паричните потоци	16
1.3.4.	Касово планиране и контрол на разходите	17
1.3.5.	Управление на неизбежните рискове	18
1.4.	ПОДКРЕПА ЗА БИЗНЕС ПЛАНИРАНЕ И ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ	18
1.4.1.	Предоставяне на финансова информация	19
1.4.2.	Подпомагане на вземането на бизнес решения	20
ЧАСТ ВТОРА: РОЛЯТА И ЗНАЧЕНИЕТО НА СЧЕТОВОДСТВОТО ВЪВ ФИРМИТЕ		20
2.1.	ЦЕЛИ НА СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ	20
2.2.	ВИДОВЕ СЧЕТОВОДСТВО ВЪВ ФИРМИТЕ	22

The role and significance of finance, accounting and financial mathematics in companies

2.2.1.	Финансово счетоводство	22
2.2.2.	Управленско счетоводство	23
2.3.	РОЛЯТА НА СЧЕТОВОДСТВОТО ВЪВ ФИРМИТЕ	24
2.3.1.	Оценява ефективността на бизнеса	25
2.3.2.	Създайте бюджетни прогнози	25
2.3.3.	Поддържайте финансови отчети	26
2.3.4.	Осигурете законово съответствие	26
2.4.	ЗНАЧЕНИЕ НА СЧЕТОВОДСТВОТО ВЪВ ФИРМИТЕ	27
2.4.1.	Води регистър на бизнес транзакциите	28
2.4.2.	Улеснява вземането на решения от ръководството	28
2.4.3.	Съобщава резултатите	28
ТРЕТА ЧАСТ: РОЛЯТА И ЗНАЧЕНИЕТО НА ФИНАНСОВАТА МАТЕМАТИКА ВЪВ КОМПАНИИТЕ		28
3.1.	ДЕФИНИРАНЕ НА ФИНАНСОВА МАТЕМАТИКА	28
3.2.	ПОТРЕБИТЕЛИ НА ФИНАНСОВА МАТЕМАТИКА	29
3.3.	ПРИЛОЖЕНИЯ НА ФИНАНСОВАТА МАТЕМАТИКА	30
3.3.1.	Управление на риска	30
3.3.2.	Извличане на данни	30
3.3.3.	Борсова търговия	31
3.3.4.	Иконометрия	31
3.3.5.	Прогнозиране	31
3.3.6.	Маркетинг	31
3.3.7.	Управление на инвентара	31
3.3.8.	Стратегии за инвестиране	32
3.4.	ВРЪЗКАТА НА ФИНАНСОВАТА МАТЕМАТИКА И ФИНАНСИ	32
3.5.	ВРЪЗКАТА НА ФИНАНСОВАТА МАТЕМАТИКА И СЧЕТОВОДСТВО	33
ЗАКЛЮЧЕНИЕ		34
IV ИЗПОЛЗВАНЕ НА НАУЧНИТЕ И ПРАКТИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ		35
СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИЯТА		35
СПИСЪК НА ИЗБРАНА ЛИТЕРАТУРА		36
ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОРИГИНАЛНОСТ И ДОВЕРИ		41

➤ I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

Никоя компания не може да работи без ефективно финансиране. Financee са жизнената сила на всички организации и общият знаменател, чрез който повечето бизнес резултати се измерват както вътрешно, така и външно. Счетоводните и финансовите отдели са в

The role and significance of finance, accounting and financial mathematics in companies

центъра на всяка организация и отговарят за осигуряването на ефективно финансово управление и финансов контрол, необходими за поддържане на всички бизнес дейности.

Финансите и счетоводството играят важна роля в управлението на всяка компания. Компаниите се управляват с пари, така че е много важно да се контролират парите, за да се контролира бизнеса. Счетоводството на една компания помага за управлението на приходите и разходите, както и на паричния поток и по този начин насочва хода на бизнес дейностите на компаниите.

За да могат компаниите да постигнат финансов успех, за тях е важно да имат финансова стратегия със задълбочен надзор върху цялата компания. Финансовият отдел контролира приходите и разходите в цялата компания, за да гарантира, че тя може да поддържа операциите си и да инвестира в разширяване.

Финансовата функция се отнася до практики и дейности, насочени към управление на бизнес финансите. Функциите са насочени към придобиване и управление на финансови ресурси за генериране на печалба. Финансовите ресурси и информацията, оптимизирани от тези функции, допринасят за производителността на други бизнес функции, дейности по планиране и вземане на решения.

Счетоводството играе жизненоважна роля в управлението на бизнеса, тъй като помага за проследяване на приходите и разходите, осигурява спазване на законовите изисквания и предоставя на инвеститорите, ръководството и правителството количествена финансова информация, която може да се използва при вземането на бизнес решения. Счетоводството е част от бизнеса, която отговаря за финансите на компанията. Разбирането на функцията на счетоводството помага за управлението и анализа на паричните ресурси.

Математиката е важна част от управлението на бизнеса. Бизнесът и математиката вървят ръка за ръка, това е така, защото бизнесът се занимава с пари, а парите обхващат всичко в себе си. Финансовата математика се използва от търговски предприятия за записване и управление на бизнес операции. Търговските организации използват математиката в счетоводството, управлението на запасите, маркетинга, прогнозирането на продажбите и финансовия анализ. Математиката помага да се знаят финансовите формули, дробни измервания, включени в изчисляването на лихвите, наемните ставки, изчисляването на заплатите, изчисляването на данъците и т.н., които помагат за ефективно изпълнение на бизнес задачи. Финансовата математика също включва статистика и предоставя решение на бизнес проблеми.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ПОДХОД КЪМ ИЗСЛЕДВАНЕТО

○ 1. СОЦИАЛНА СПРАВЕДЛИВОСТ ЗА ИЗУЧАВАНЕ НА ТЕМАТА

Обосновката за изследване на темата за тази докторска дисертация произтича от необходимостта да се установи защо финансите, счетоводството и финансовата математика са важни за успешното управление на бизнеса във фирмите.

Всички компании се нуждаят от финанси за ежедневните си операции и това прави концепцията за финанси много важна като област, която всички организации трябва да покрият. Съществува основна необходимост бизнесът да бъде добре финансиран и управляван в съответствие с целите за икономическо развитие на страната. За да продължи да работи успешно един бизнес, сумите на печалбите трябва да продължават да нарастват. Това означава, че първоначалната капиталова инвестиция трябва да бъде добре управлявана.

Финансирането за повечето компании включва някои оперативни разходи като възнаграждения за членове на персонала, суровини, инвентар, лихвени плащания. Финансовият сектор позволява на компаниите да имат солиден план за спестяване, който не зависи от краткосрочни финанси, за да посрещнат тази нужда. Инвестирането в предмети като земя, оборудване и машини определено ще увеличи производствения мащаб, но ще се случи само с интелигентно финансово управление.

Наред с другите необходими цели за създаване на бизнес, всяка организация има набор от финансови цели. Докато повечето включват постигане на определен марж на печалба за определен период, финансовите цели достигат до удовлетворяване на общите икономически изисквания и изисквания на нацията.

Счетоводството помага на ръководството да определи финансовото състояние на организацията. Финансовият отчет помага на ръководството да знае текущото състояние на даден бизнес и също така им помага в това какво ще бъде положението на компанията в определено време. Счетоводството подпомага ръководството при планиране, вземане на решения и контролиране на процесите в една организация. Това помага за ефективното и ефективно управление на бизнеса. Счетоводството помага на бизнеса при записването, класифицирането и след това обобщаването на всички транзакции в една организация. Това позволява на бизнеса да дойде с добре оценен финансов документ като баланс, отчет за печалбата и загубата, отчет за паричните потоци и следящ баланс, когато цялото счетоводство е сметка за всички бизнес транзакции.

Финансовата математика е дисциплина, която се състои от математически концепции, свързани с бизнеса, и не се ограничава само до разходи, печалба/загуба и лихва. Той е отвъд тези основни понятия и включва и други математически понятия. Операциите или финансовите дейности се контролират от финансова математика, като например контрол на паричните потоци, заплати, приходи, финансов анализ, анализ на риска и т.н. Математическите формули помагат в почти всяка област на бизнеса, като изчисляване

The role and significance of finance, accounting and financial mathematics in companies

на надници или заплати, представяне на служителите управление, анализ на печалбата и загубата и др.

○ 2. ПРЕДМЕТ НА ИЗСЛЕДВАНЕ

Предметът на изследване на тази статия е да докаже, че една компания се нуждае от финансиране, за да може да работи успешно и да постига целите си. Всяка фирма се нуждае от счетоводство, за да регистрира, проследява и анализира финансовите данни и на базата на направения анализ с математически методи да взема подходящи финансови решения.

Като специален предмет на изследване в тази статия, той трябва да потвърди, че финансите са жизнената сила на една компания, счетоводството е основната система за предоставяне на финансови данни, а финансовата математика е начин за моделиране и проектиране и прогнозиране на бъдещите финансови потоци на компания.

Освен това, като изследователски предмет на тази статия, трябва да се докаже, че финансите са от особено значение за развитието и функционирането на компаниите, счетоводството за изготвяне на подходящи отчети и докладване на ръководството, а финансовата математика за прогнозиране и прогнозиране на бъдещите операции на компании.

○ 3. ЦЕЛ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Изследователската цел на тази статия е да докаже, че:

Основните цели на финансите в компаниите са да осигурят максимална възвръщаемост на инвестициите и пазарната стойност на акция, максимизиране на печалбите, максимизиране на рентабилността, максимизиране на ликвидността.

Целите на счетоводството във всеки бизнес са систематично записване на трансакции, сортиране и анализиране, изготвяне на финансови отчети, оценка на финансовото състояние и подпомагане при вземането на решения с финансови данни и информация за бизнеса.

Една от ключовите цели на финансовата математика е също да разбере как да конструира най-добрите инвестиционни стратегии, които минимизират рисковете в реалния свят.

○ 4. ХИПОТЕЗА

Основна (обща) хипотеза:

The role and significance of finance, accounting and financial mathematics in companies

Основната (обща) хипотеза е, че финансите са наличните пари за харчене за бизнес нужди. Още от момента, в който някой мисли за бизнес идея, трябва да има пари. С разрастването на бизнеса неизбежно има по-големи призиви за повече пари за финансиране на разширяването. Ежедневното управление на бизнеса също се нуждае от пари.

Първа специална хипотеза:

Финансите са необходими на компаниите за тяхната дейност, финансовите потоци трябва да се наблюдават и регистрират и анализират, за да могат да се вземат правилни решения, а при анализите трябва да се използват математически модели.

Втора специална хипотеза:

Финансите са в основата на бизнес операциите на компаниите, те се записват и се правят прогнози за бъдещи финансови движения в дейността на компаниите.

Трета специална хипотеза:

Финансите на компаниите са резултат от тяхната работа и сътрудничество с инвеститори и бизнес мениджъри за това как да оценят бизнес предложенията и да развият бизнеса най-ефективно.

Спомагателна хипотеза:

По принцип финансите, счетоводството и финансовата математика са взаимосвързани и позволяват на компаниите да вземат реални бизнес решения, които ще постигнат желаното развитие.

○ 5. ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ МЕТОДИ

Подготовката на темата на докторската дисертация изисква многоизмерен подход и прилагане на редица изследователски методи като:

- **исторически** - чрез прилагането на този метод финансовата ситуация на компаниите се възприема исторически,
- **анализ на съдържанието** - чрез прилагането на този метод се анализират правните основи и други елементи на системите за финансиране на фирмите.

- **сравнителен метод** - с прилагането на този метод се извършва сравнително възприемане на опита, методологията и различията във функционирането на системите за финансиране във фирмите.
- **статистически метод** - статистическият метод се използва за относително точно разбиране на общите детерминации, редовността и законосъобразността на настоящите и възможните форми на финансиране на компаниите.
- **синтез** - с помощта на този метод се комбинират данните, получени с помощта на предходните методи.
- **индукция и дедукция** - използва се в изследователски процедури за извличане на заключения от теоретичните възгледи и становища на други автори, както и опитно събиране на данни от практиката на определени други субекти.

➤ **II. ОБХВАТ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИЯТА**

Дисертационният труд е разработен в обем от 155 страници, като съдържанието е структурирано според поставената цел на изследването и конкретни задачи и е съобразено с предмета на изследването.

В структурно отношение работата се състои от увод, основен текст в три глави; заключение; използвана литература общо 119 източника на английски език,

- ✓ позоваване на основни приноси;
- ✓ декларация за автентичност и оригиналност.

III. КРАТКА ОБОСНОВКА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЯ

ЧАСТ ПЪРВА: РОЛЯТА И ЗНАЧЕНИЕТО НА ФИНАНСОВИТЕ КОМПАНИИ

○ 1.1. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ФИНАНСИТЕ В КОМПАНИИТЕ

Финансите са в основата на всяка компания. Почти невъзможно е да успеете без силни финанси. Парите са необходими на компаниите, за да започнат, управляват или разширят бизнес. Средствата са известни като жизнената сила на всеки бизнес. Просто компаниите не могат да функционират правилно, ако нямат адекватна сума пари, достъпна за бизнеса.¹

---

¹ Business Finance: Definition, Meaning & Importance,(2022), <https://www.freshbooks.com> ›

Финансите за компаниите са в основата на бизнеса. Това са финансови изисквания за закупуване на активи, стоки, суровини и за другия поток от икономически дейности:²

- Значението на „Финанси“ за компаниите включва онези бизнес дейности, които са свързани с придобиването и запазването на капиталови фондове за посрещане на финансовите нужди и общите цели на бизнес предприятието.
- Бизнесът се идентифицира с генерирането и циркулацията на продукти и услуги за задоволяване на нуждите на обществото. За успешното извършване на всяка операция бизнесът изисква пари, които са известни като бизнес финанси. Следователно средствата са известни като кръвта на всеки бизнес. Един бизнес не би функционирал, ако няма достатъчно пари, достъпни за използване.
- Капиталът, внесен от компанията за установяване на бизнеса, не е достатъчен, за да отговори на финансовите нужди на бизнеса. Следователно, компанията трябва да потърси опция за генериране на средства. Проучването на финансовите нужди и възможностите за задоволяване на тези нужди трябва да се направи с конкретна крайна цел, за да се постигне ефективно финансово управление за поддържане на бизнеса.
- Основните нужди на компаниите биха били закупуването на завод или апарат или може да бъде закупуването на суровини, развитието на бизнес, което подтиква повече записвания, изплащане на заплати и т.н. Свързаните с парите нужди на бизнеса могат да бъдат класифицирани по следния начин.

Финансите са спасителният пояс за всяка компания, тъй като помагат за цялостното поведение, растеж и разширяване на бизнеса. Почти невъзможно е да се управлява компания без финанси:³

- Финансите са крайгълният камък на всяка организация. Отнася се до съвкупността от средства и кредити, използвани в даден бизнес. Финансирането е необходимо за закупуване на активи, стоки, суровини и за извършване на всички други икономически дейности. По-точно, той е необходим за извършване на всички бизнес операции.
- Финансите за компании включват дейности, свързани с придобиването и запазването на капиталови фондове за посрещане на финансовите нужди и цели на организацията. Значението на финансите в компаниите е очевидно от факта, че финансите са необходими за успешното извършване на всяка бизнес операция.
- Сумата или капиталът, който се събира от собственик на бизнес в тяхната компания, често не е достатъчен, за да посрещне финансовите нужди на компанията. Тук значението на бизнес финансите и тяхното управление нараства още повече.

---

² Meaning of Business Finance - Toppr, (2022), <https://www.toppr.com> › guides.

³ Business Finance Definition and Meaning | Emeritus India, (2022), <https://emeritus.org> › learn.

Следователно собствениците на бизнес заедно с техния екип търсят различни други начини за генериране на средства.

Финансите са сърцето на бизнеса и тяхното значение е в създаването на стабилна основа за административните институции и разширяването на техните оперативни възможности. Двигателите на развитието са подчертани и поставени в правилна перспектива чрез подходящо използване на бизнес финанси в концептуализациите на стратегията и маркетинга. Съвременните корпоративни финансови модели се различават от конвенционалните методи за финансиране поради наличието на финансова технология и адекватни методологии за анализ на данни.⁴

➤ Финансирането подпомага ежедневните операции, растежа и разширяването на компанията. Той включва първоначалния капитал за създаване или изграждане на фирма и данъци, печалби и обща стойност на активите.

➤ Терминът "бизнес финанси" се отнася до наличността на кредит за фирма или компания. Финансовата основа на една компания е нейният най-съществен актив. Финансите са жизненоважни за придобиването на подкрепа, производството на стоки, снабдяването със суровини и продължаването на икономическата дейност.

➤ Бизнесът се дефинира като производство и дистрибуция на стоки и услуги за задоволяване на нуждите на клиентите и широката общественост. Бизнес финанси означава парите, необходими на една компания, за да управлява успешна дейност. Например, една фирма не би могла да работи, освен ако няма достатъчно налични пари за използване.

Финансите на компаниите или бизнес финансите се отнасят до тази област на финансите, която се занимава с пари и кредити, използвани в бизнеса, и как парите се набират. Всичко е свързано с оценка, поддръждане и прилагане на средства, така че бизнесът да разполага с достатъчно пари, за да извършва операции ефективно и ефикасно, без никакво прекъсване.⁵

➤ Финансите на компаниите включват дейности като планиране, набиране, контролиране и администриране на средства от всякакъв вид, които се използват в бизнеса. Размерът и мащабът на операциите на всеки бизнес могат да бъдат определени от наличието на финанси.

➤ В мултинационалните корпорации има финансови комитети, които отговарят за вземането на финансови решения, докато в малките предприятия собственикът или мениджърът е отговорен за вземането на такива решения.

---

⁴ Business Finance – Types, Benefits, and Prospects - Khatabook, (2022), <https://khatabook.com> › blog.

⁵ What is Business Finance? Definition, Nature, Need, Types, (20222), <https://businessjargons.com> ›

➤ Финансите са основната потребност на всяка компания, за да оцелее, расте, разширява и диверсифицира.

○ 1.2. РОЛЯТА НА ФИНАНСИТЕ ВЪВ ФИРМИТЕ

Има различни начини за финансиране на компании, включително заемане на пари от заемодател, издаване на акции или облигации на инвеститори или получаване на рисков капитал, но в крайна сметка финансирането на компаниите е процесът на финансиране на операциите на бизнеса с пари извън бизнес.⁶

➤ Що се отнася до разбирането на финансите на компаниите, струва си веднага да се отбележи, че светът на съвременните финанси не е по-скоро такъв, какъвто беше – където финансовият отдел изпълнява само счетоводни функции. По-скоро се разви значително, за да включи по-холистична добавена стойност към бизнеса.

➤ Хората в бизнес финансите също се грижат за финансирането на бизнеса и инструментите и финансовия анализ, използвани за разпределяне на тези финансови ресурси.

➤ Екипите по корпоративни финанси идентифицират всички потенциални финансови проблеми, които бизнесът може да срещне, и впоследствие предотвратява тяхното възникване.

➤ Целта на финансите в бизнеса е да увеличи максимално стойността на бизнеса чрез ефективно финансово планиране, управление на ресурсите и растеж на финансите, като винаги има предвид риска и рентабилността.

■ 1.2.1. Инвестиции и бюджетиране

В рамките на една икономика има много важни фактори, които допринасят за поддържането на потока на парите възможно най-гладък. За да бъдат успешни, правителствата и техните граждани трябва както да печелят, така и да харчат валута, за да поддържат икономическия цикъл в движение. Инвестицията е основен принцип на икономиката, който има за цел да помогне за растежа на икономиката и генерирането на печалба.⁷

➤ Инвестицията се определя като влагане на пари, време или усилия в нещо, било то материален или нематериален актив, с надеждата, че ще генерира печалба или

---

⁶ Understanding Finance in Business | GetSmarter Blog, (2022), <https://www.getsmarter.com › blog › market-trends › und>.

⁷ Denomme, D., (2022), What is an Investment? - Definition & Overview - Study.com, <https://study.com › lesson › w>.

предимство в бъдеще. Вноската може да спечели интерес или да се повиши с течение на времето. По същество, когато човек инвестира в нещо, той има намерението да бъде по-добре след определен период от време, тъй като активът натрупва повече стойност. Просто казано, инвестирането е харчене на пари, за да се правят пари.

➤ Обикновено има повече ползи, отколкото недостатъци с инвестициите, което означава, че повечето хора смятат, че си струва да поемат риска да вложат пари или време в актив. Обаче успехът на един актив в печеленето на интерес никога не е гаранция. Инвестициите могат да доведат до повече загуба, отколкото печалба в някои ситуации и трябва да бъдат обмислени внимателно.

Инвестирането е акт на влагане на пари в бизнес или организация с цел печалба. Инвестирането в общи линии означава влагане на пари за определен период от време в някакъв проект или начинание, за да се генерират положителни печалби (т.е. печалби, които надвишават размера на първоначалната инвестиция). Инвестирането е акт на разпределяне на ресурси, обикновено капитал (т.е. пари), с очакването за генериране на доход, печалба или печалби:⁸

➤ Човек може да инвестира в много видове начинания (директно или косвено), като например използване на пари за стартиране на бизнес, или в активи като закупуване на недвижим имот с надеждата да генерира доход от наем и/или да го препродаде по-късно на по-висока цена.

➤ Инвестирането се различава от спестяването по това, че използваните пари се използват за работа, което означава, че има някакъв имплицитен риск свързаните проекти да се провалят, което да доведе до загуба на пари. Инвестирането също се различава от спекулациите по това, че при последните парите не се използват сами по себе си.

Инвестирането е процес на закупуване на активи, чиято стойност нараства с времето и осигурява възвръщаемост под формата на плащания на доходи или капиталови печалби. В по-широк смисъл, инвестирането може да означава и харчене на време или пари за подобряване на собствения живот или живота на другите. В света на финансите инвестирането е закупуване на ценни книжа, недвижими имоти и други ценни предмети в преследване на капиталови печалби или доходи. В най-простия смисъл, инвестирането работи, когато човек купува актив на ниска цена и го продава на по-висока цена. Този вид възвръщаемост на инвестицията се нарича капиталова печалба. Печеленето на

---

⁸ Picardo, E., (2022), Investing Definition - Investopedia, <https://www.investopedia.com> › Investing › Investing Basics.

възвръщаемост чрез продажба на активи за печалба или реализиране на капиталови печалби е един от начините да печелите пари от инвестиране.⁹

Терминът инвестиция може да се използва за описание на всяка дейност, при която пари, време или усилия се влагат в нещо, за да се реализира печалба или да се спечели предимство. От финансова гледна точка това включва закупуване на облигации, акции или имущество. Могат обаче да се направят и нефинансови инвестиции, като ангажиране с по-нататъшно образование с надеждата за повишаване на уменията и знанията, за да се осигури по-добра работа и следователно повече пари в бъдеще.¹⁰

1.2.2. Капиталово финансиране

Бизнесът работи с пари. Капиталовото финансиране се отнася до методите, използвани за набиране на пари за стартиране на бизнес и създаване на парични резерви, в случай че потокът от приходи пресъхне за известно време. Двете основни форми на капиталово финансиране са продажба на собственост в компания и поемане на дълг.¹¹

➤ Финансовият капитал дава възможност за закупуване на стоки и услуги като офис оборудване, фабрично оборудване, превозни средства, услуги за уеб дизайн и застраховка за отговорност.

➤ С капиталово финансиране компанията продава дял от собствеността в нейния бизнес в замяна на капитал. Публичните предлагания на акции са един от начините за набиране на пари, но компанията може също така да издава акции частно на фирми за рисков капитал или индивидуални инвеститори. За разлика от дълговото финансиране, компанията не плаща лихва и не трябва да прави вноски всеки месец; инвеститорите правят парите си от дивиденди или от продажба на акции, когато цената се покачи.

➤ Алтернативата на продажбата на капитал в бизнеса е да вземете дълг. Най-често срещаната форма на дългово финансиране са парите назаем. Заемите могат да бъдат краткосрочни или дългосрочни, обезпечени със съпоставители или с обезпечение, както и с висока или ниска лихва. Предимството на заемането на пари чрез който и да е от тези видове капиталово финансиране е, че компаниите не се отказват от никакъв контрол върху компанията си. Компанията обаче трябва да извършва редовни плащания по заема, включително лихвите.

---

⁹ Napoletano, E., Benjamin C., (2022), What Is Investing? How Can You Start Investing? - Forbes, <https://www.forbes.com> › wh.

¹⁰ Investment - Business & franchising definitions, (2022), <https://www.pointfranchise.co.uk> ›

¹¹ Sherman, F., (2020), Definition of Capital Financing - Bizfluent <https://bizfluent.com> › Funding/ Financing.

Финансовият капитал е парите, които заемодателите и акционерите предоставят на компаниите за ежедневни и дългосрочни нужди. Финансовият капитал на компанията се състои както от дълг (облигации), така и от собствен капитал (акции). Компаниите използват тези пари за оперативен капитал. Притежателите на облигации и акции очакват да спечелят възвръщаемост на инвестицията си под формата на лихва, дивиденди и поскъпване на акциите. За да придобият капитал или дълготрайни активи, като земя, сгради и машини, предприятията обикновено набират средства чрез програми за капиталово финансиране за закупуване на тези активи. Има два основни пътя, които бизнесът може да предприеме за достъп до финансиране: набиране на капитал чрез емитиране на акции и набиране на капитал чрез дълг:¹²

➤ Една компания може да издава обикновени акции чрез първоначално публично предлагане (IPO) или чрез издаване на допълнителни акции на капиталовите пазари. Така или иначе, парите, предоставени от инвеститорите, които купуват акциите, се използват за финансиране на капиталови инициативи. В замяна на предоставянето на капитал инвеститорите изискват възвръщаемост на своите инвестиции (ROI), което е цена на собствения капитал за бизнеса. Възвръщаемостта на инвестициите обикновено може да бъде предоставена на инвеститорите в акции чрез изплащане на дивиденди или чрез ефективно управление на ресурсите на компанията, така че да се увеличи стойността на акциите, притежавани от тези инвеститори. Един недостатък на този източник на капиталово финансиране е, че издаването на допълнителни фондове на пазарите размива дяловете на съществуващите акционери, тъй като тяхната пропорционална собственост и влияние на глас в компанията ще бъдат намалени.

➤ Капиталовото финансиране може да бъде придобито и чрез издаване на корпоративни облигации на инвеститори на дребно и институционални инвеститори. Когато компаниите издават облигации, те са в сила, като заемат от инвеститори, които се компенсират с полугодишни купонни плащания до падежа на облигацията. Купонният процент по облигацията представлява цената на дълга към компанията емитент.

➤ В допълнение, инвеститорите в облигации могат да закупят облигацията с отстъпка и номиналната стойност на облигацията ще бъде изплатена при падежа.

1.2.3. Дивиденди и възвръщаемост на капитала

Дивидентът е разпределението на печалбата на компанията между нейните акционери и се определя от борда на директорите на компанията. Дивидентите често се разпределят

---

¹² Twin, A., (2020), Capital Definition - Investopedia <https://www.investopedia.com> ›

на тримесечие и могат да бъдат изплатени в брой или под формата на реинвестиция в допълнителни акции:¹³

- Дивидентът е награда, изплащана на акционерите за тяхната инвестиция в капитала на компанията и обикновено произхожда от нетната печалба на компанията. Въпреки че печалбите могат да се съхраняват в компанията като неразпределена печалба, която да се използва за текущите и бъдещите бизнес дейности на компанията, остатъкът може да бъде разпределен на акционерите като дивидент.
- Бордът на директорите може да избере да издава дивиденти за различни времеви рамки и с различни проценти на изплащане. Дивидентите могат да се изплащат с определена честота, като месечно, тримесечно или годишно. Например Walmart Inc. (WMT) и Unilever (UL) правят редовни тримесечни плащания на дивиденти.
- Компаниите могат също така да издават неповтарящи се специални дивиденти, индивидуално или в допълнение към планиран дивидент.

Дивидентът се отнася до награда, в брой или по друг начин, която дадена компания дава на своите акционери. Дивидентите могат да се издават под различни форми, като плащане в брой, акции или друга форма. Дивидентът на компанията се решава от нейния борд на директорите и изисква одобрението на акционерите. Въпреки това не е задължително компанията да изплаща дивидент. Дивидентът обикновено е част от печалбата, която компанията споделя със своите акционери.¹⁴

- След като плати на своите кредитори, една компания може да използва част или цялата остатъчна печалба, за да възнагради своите акционери като дивиденти. Въпреки това, когато фирмите са изправени пред недостиг на пари или когато се нуждаят от пари за реинвестиции, те също могат да пропуснат изплащането на дивиденти. Когато една компания обяви дивидент, тя също така фиксира дата на запис и всички акционери, които са регистрирани към тази дата, имат право да получат изплащане на дивидент пропорционално на тяхното дялово участие.

- Изплащането на дивиденти обикновено не засяга фундаменталната стойност на цената на акциите на компанията. Компаниите с висок темп на растеж и на ранен етап от начинанията си рядко изплащат дивиденти, тъй като предпочитат да реинвестират по-голямата част от печалбата си, за да помогнат за поддържане на по-висок растеж и разширяване. От друга страна, установените компании се опитват да предложат редовни дивиденти, за да възнаградят лоялните инвеститори.

---

¹³ Hayes, A., (2022), Dividend Definition - Investopedia, <https://www.investopedia.com › Stocks › Dividend Stocks>.

¹⁴ What is Dividend? Definition of Dividend, Dividend Meaning, (2022), <https://economictimes.indiatimes.com ›>

Възвръщаемостта на капитала се отнася до възвръщаемостта, която инвеститорът получава от инвестираната сума и се изключва от категорията на облагаемия доход. Това се случва, когато инвеститор получи процент от действителната си инвестиция и тези постъпления не са включени в дохода или капиталовите печалби от инвестиционната категория.¹⁵

➤ Възвръщаемостта на капитала е недивидентна възвръщаемост на някои или всички инвестиции, направени в акции или фондове. Възвръщаемостта на капитала, известна още като „ROC“, е възвръщаемост на част или цялата инвестиция в акция или фонд.

➤ Възвръщаемостта на капитала по същество измерва печалбите като съотношение на дълга към собствения капитал, необходим на бизнеса, за да продължи нормалната дейност. В дългосрочен план това съотношение трябва да бъде по-високо от инвестициите, направени чрез дълг и собствен капитал.

1.2.4. Дългово финансиране

Дълговото финансиране възниква, когато фирма набира пари за оборотен капитал или капиталови разходи чрез продажба на дългови инструменти на физически лица и/или институционални инвеститори. В замяна на заемането на парите лицата или институциите стават кредитори и получават обещание, че главницата и лихвите по дълга ще бъдат изплатени.¹⁶

➤ Когато една компания се нуждае от пари, има три начина за получаване на финансиране: продажба на акции, вземане на дълг или използване на някакъв хибрид от двете. Капиталът представлява дял от собствеността в компанията. Той дава на акционера иск за бъдещи печалби, но не е необходимо да бъде изплатен. Ако компанията фалира, притежателите на акции са последните в опашката, които получават пари.

➤ Една компания може да избере дългово финансиране, което включва продажба на продукти с фиксиран доход, като облигации, сметки или банкноти, на инвеститори, за да получи капитала, необходим за растеж и разширяване на нейните операции. Когато една компания емитира облигация, инвеститорите, които купуват облигацията, са кредитори, които са или инвеститори на дребно, или институционални инвеститори, които предоставят на компанията дългово финансиране. Сумата на инвестиционния заем -

---

¹⁵ Gordon, J., (2022), Return of Capital - Explained - The Business Professor, LLC, <https://thebusinessprofessor.com> >

¹⁶ Chen, J., (2022), Debt Financing Definition - Investopedia, <https://www.investopedia.com> > Bonds > Fixed Income.

известен също като главница - трябва да бъде върната на определена договорена дата в бъдеще. Ако компанията фалира, заемодателите имат по-големи претенции към всички ликвидирани активи, отколкото акционерите.

○ 1.3. ЗНАЧЕНИЕТО НА ФИНАНСИТЕ ЗА ФИРМИТЕ

Финансите са част от всяка компания, която има нужда от създаване на бюджети, анализиране на инвестиционни системи и много други неща, които определят гладкото функциониране на компанията.¹⁷

➤ Финансите са процесът на управление на парите на организацията. Целта на финансите в компаниите е също така да гарантира, че бизнесът разполага с адекватни оперативни средства и че харчи и инвестира парите си внимателно, разумно и ефективно. Значението на финансите в компаниите е в способността да се гарантира, че една компания работи без никакви финансови затруднения като недостиг на пари, като в същото време се гарантира, че средствата са сигурни и добре инвестирани за дългосрочни печалби.

➤ Всички компании се управляват с пари и финансите са там, за да им помогнат да вземат интелигентни и мъдри финансови решения относно дългосрочните стратегии за финансиране, както и паричния поток. Като научите повече за финансите, използването на парите, които компанията има в нейния бизнес, и как да получите още повече капитал, когато компанията се нуждае от него, рентабилността на организацията ще се подобри и ще увеличи потенциала за оползотворяване на повече възможности.

Значението на финансите за компаниите е неизбежна част от всяка компания и ефективните финансови решения са от съществено значение за успеха и растежа, тъй като включва управлението на финансовите дейности и финансовите ресурси на компанията. Когато компаниите се увеличават и наемат по-голям брой хора, това е от полза за групирана общност и играе жизненоважна роля и в икономиката на страната. Увеличаването на броя на компаниите също води до увеличаване на държавните приходи чрез преки или косвени данъци.¹⁸

Финансирането на компаниите се занимава основно с процеса на максимизиране на стойността за акционерите чрез прилагане на различни стратегии чрез дългосрочно и краткосрочно финансово планиране. Състои се основно от решения за капиталови инвестиции до решения за инвестиционно банкиране. Принципите на финансите

---

¹⁷ Nordqvist, C., (2020), The Importance of Finance in Business, <https://marketbusinessnews.com> ›

¹⁸ Significance / Importance of Business Finance, (2022), <https://wikifinancepedia.com> ›

включват въпроси като определяне как да се оцени акция, цена на капитала и времева стойност на парите.¹⁹

➤ Концепцията на фирмените финанси е да се вземат интелигентни инвестиционни решения чрез прилагане на различни стратегии чрез дългосрочно и краткосрочно планиране. Някои много важни концепции на корпоративните финанси са анализ на реалните опции, анализ на разходите и ползите, финансов анализ и финансово съотношение.

➤ Анализът на реалните опции помага чрез оценка на кол и път опциите, които са полезни при вземането на дългосрочни решения за капиталови инвестиции. Анализът на разходите и ползите помага да се определи общият принос в даден проект и да се получат резултати от този проект, което води до идентифициране на опциите, където могат да бъдат направени инвестициите.

1.3.1. Стратегическо планиране и бюджетиране

Една компания трябва да има както стратегически план, така и бюджет. Стратегическият план очертава посоката и целите на бизнеса и насоките за действия за постигане на тези цели, докато бюджетът разглежда парите, необходими за подкрепа на постигането на тези цели. Бюджетирането е само една част от процеса на стратегическо планиране.²⁰

➤ Има много подходи за стратегическо планиране. Един подход е да се започне със стратегически анализ на това къде се намира организацията в момента, включително нейните силни и слаби страни и икономическата, социалната, политическата и техническата среда, в която работи бизнесът. Следващата стъпка е да решите в каква посока иска да се насочи компанията; този процес може да включва разработване на мисия или стратегическа философия и определяне на цели. Следващата стъпка е да се идентифицират тактики или стъпки за действие за постигане на стратегически цели.

➤ Бюджетът е прогноза за всички приходи и разходи и помага на бизнеса да идентифицира бъдещи финансови нужди и да планира въз основа на очакваната печалба, разходи и паричен поток. Ако даден бизнес няма бюджет, за да подкрепи стратегическия си план, бизнесът трябва или да промени плана си, или да намери финансови средства, за да подкрепи плана.

✓ Бюджетите покриват определен период от време. Повечето фирми разработват месечни, тримесечни и годишни бюджети. „Entrepreneur Small Business Encyclopedia“

---

¹⁹ Importance Of Corporate Finance - 864 Words | 123 Help Me. (2022), <https://www.123helpme.com> ›

²⁰ Wiley, C., (2022), What Is the Difference Between a Strategic Plan & a Budget? <https://smallbusiness.chron.com> ›

препоръчва разработването на бюджети, които покриват поне следващите три години и за предпочитане пет години.

✓ Бюджетите могат да се актуализират периодично въз основа на текуща информация; въпреки това „Предприемач“ предупреждава бизнеса да не бъде толкова увлечен в бюджетния процес, че да забрави да продължи да прави бизнес.

1.3.2. Собствен капитал или заем

За да наберат капитал за нуждите на бизнеса, компаниите имат предимно два вида финансиране като опция: капиталово финансиране и дългово финансиране. Повечето компании използват комбинация от дългово и капиталово финансиране, но има някои различни предимства и за двете. Основното сред тях е, че капиталовото финансиране не носи задължение за изплащане и осигурява допълнителен оборотен капитал, който може да се използва за разрастване на бизнес. Дълговото финансиране от друга страна не изисква отказ от част от собствеността. Компаниите обикновено имат избор дали да търсят дългово или капиталово финансиране. Изборът често зависи от това кой източник на финансиране е най-лесно достъпен за компанията, нейния паричен поток и колко важно е поддържането на контрол върху компанията за основните ѝ собственици. Съотношението дълг към собствен капитал показва каква част от финансирането на компанията се осигурява пропорционално от дълг и собствен капитал.²¹

➤ Капиталовото финансиране включва продажба на част от собствения капитал на компанията в замяна на капитал. Основното предимство на дяловото финансиране е, че няма задължение за връщане на придобитите чрез него пари. Разбира се, собствениците на една компания искат тя да бъде успешна и да осигури на акционерите инвеститори добра възвръщаемост на инвестицията им, но без необходими плащания или лихви, какъвто е случаят с дълговото финансиране. Дяловото финансиране не натоварва допълнително дружеството. Тъй като няма задължителни месечни плащания, свързани с капиталово финансиране, компанията разполага с повече капитал, който да инвестира в разрастване на бизнеса. Но това не означава, че няма отрицателна страна на капиталовото финансиране.

➤ Дълговото финансиране включва заемане на пари и връщането им с лихва. Най-често срещаната форма на дългово финансиране е заемът. Дълговото финансиране понякога идва с ограничения върху дейностите на компанията, които могат да ѝ попречат да се възползва от възможности извън сферата на основната си дейност. Кредиторите гледат благосклонно на сравнително ниско съотношение дълг/собствен

---

²¹ Maverick, J.B., (2022), Equity Financing vs. Debt Financing: What's the Difference?, <https://www.investopedia.com> ›

капитал, което е от полза за компанията, ако има нужда от достъп до допълнително дългово финансиране в бъдеще.

■ 1.3.3. Управление на паричните потоци

Управлението на паричните потоци е процес на проследяване на това колко пари влизат и излизат от компанията:²²

➤ Управлението на паричните потоци помага да се предвиди колко пари ще бъдат на разположение на компанията в бъдеще. Той също така помага да се определи колко пари са необходими на компанията, за да покрие дългове, като например плащане на служители и доставчици.

➤ Паричният поток е терминът, използван за описване на промените в това колко пари има компанията от една точка до друга. Управлението на паричния поток следи този поток и анализира всички промени в него. Паричният поток помага да се открият тенденциите, подготвени за бъдещето и да се справят с всички проблеми с паричния поток.

Управлението на паричните потоци е процес на разбиране и оптимизиране на количеството пари, парични и непарични, които влизат и излизат от една компания. Положителният паричен поток означава повече пари, които влизат, отколкото излизат, а отрицателният паричен поток е по-малко пари, отколкото са необходими на бизнеса, за да покрие разходите:²³

➤ За да изчисли паричния поток, компаниите вземат под внимание колко пари са налични в началото и в края на определен период. Този период от време може да бъде седмица или месец. Компанията ще има положителен паричен поток, ако има повече в сметката в края на периода, отколкото в началото на периода; ще има отрицателен паричен поток, ако има по-малко пари в края.

➤ Да станеш добър в управлението на паричните потоци е едно от най-добрите неща, които компанията може да направи за своя бизнес. Не само това, това е умение, което компанията може да пренесе в други начинания, както и в личните финанси.

■ 1.3.4. Касово планиране и контрол на разходите

Паричното планиране се използва вътрешно от компаниите за оценка на входящите (постъпления) и изходящите парични потоци (изплащания) на парични средства през

---

²² What is Cash Flow Management | Xero US, <https://www.xero.com › glossary › cash-flow-management>.

²³ Campbell, C., (2022), What is Cash Flow Management + Template and Examples <https://www.shopify.com › ca>.

период и паричния баланс в края на периода. С други думи, планирането на парични средства означава изготвяне на план за една организация за получаване и използване на ресурси за определен период от време. Това означава, че една организация трябва да има представа откъде идват парите им и как трябва да бъдат изразходвани.²⁴

➤ Планирането на парични средства позволява на организацията да си постави цел и да се придвижи към тази цел. Това е важно, защото всяка организация разполага с ограничено количество ресурси и тези ресурси трябва да се използват ефективно. Компанията използва планиране на парични средства, за да управлява паричните потоци.

➤ Касовото планиране позволява на компанията да предвиди наличието на големи количества свободни пари в наличност. Да имаш много пари в брой е страхотно – обаче, излишъкът от пари често е по-добре да се използва за разширяване и развитие на области на организацията. Независимо дали става дума за недостиг или излишък, паричното планиране се използва за разпределяне на паричните средства по възможно най-ефективния начин в организацията.

Контролът на разходите води до спестявания на разходи и е основен инструмент за намаляване на разходите за бизнес и проекти чрез счетоводство на разходите, бюджетен контрол, анализ на финансови отчети.²⁵

➤ Контролът на разходите е процес на идентифициране, елиминиране или намаляване на ненужните бизнес разходи с цел увеличаване на печалбите. Контролът на разходите започва с процеса на бюджетиране и разглежда избора и договарянето на доставчици, използване на ранно плащане и отстъпки за обем, използване на системи за управление на разходите и подобряване на ефективността на производството или строителството и качеството на продукта.

➤ Контролът на разходите намалява разходите и разходите чрез управление на бюджетни спрямо действителни отклонения по разходен център, център за печалба, отдел или проект и предприемане на коригиращи действия. Контролът на разходите е една стъпка в процеса на управление на разходите.

➤ Управлението на разходите е по-широк термин, обхващащ методи за прогнозиране на необходимите ресурси и извършване на оценка на разходите, бюджетиране, прогнозиране на паричните потоци, финансиране на бюджета, контролиране на разходите и извършване на оценка след проекта за бъдещи

---

²⁴ Maclay, K., (2022), Cash Planning - Personal Finance Lab,(2022), [https://www.personalfinancelab.com > accounting > cash-](https://www.personalfinancelab.com/accounting/cash-)

²⁵ Cook, B., (2022), Understanding Cost Control, Control Methods and Its Importance, [https://tipalti.com > cost-control](https://tipalti.com/cost-control).

възможности за спестяване на разходи. Функцията за отчитане на разходите в бизнеса допринася за процеса на управление на разходите.

1.3.5. Управление на неизбежните рискове

Управлението на риска е практика за проактивно управление на индивидуални и корпоративни рискове, за да се намалят заплахите до минимум и да се увеличи успехът. Управлението на риска включва идентифициране, анализ и реакция на рискови фактори, които са част от живота на бизнеса:²⁶

➤ Източниците на рискове произтичат от различни източници като финансови, правни, управленски, киберсигурност, данни или дори злополуки и природни бедствия. С настъпването на цифровата ера заплахите само се умножиха, извеждайки на фокус нови предизвикателства като интелектуалната собственост и защитата на собствените данни.

➤ Прехвърлянето на риск (застраховка) е един от най-честите отговори в управлението на риска, предлагащ компенсация за определена загуба или щета в замяна на плащането на премия. По същество застраховането и управлението на риска предвиждат най-лошите сценарии, осигурявайки предпазна мрежа. Въпреки това, управлението на рисковете е нещо повече от застраховка и ако искате да имате непоклатима стратегия, вашият бизнес трябва да се справи с предизвикателството от холистична гледна точка.

1.4. ПОДКРЕПА ЗА БИЗНЕС ПЛАНИРАНЕ И ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ

Хората непрекъснато правят планове или вземат решения. Един добър план ще подготви компанията по-добре за несигурност, което може да помогне за гарантиране на успех в бъдеще. Междувременно бизнес решенията непрекъснато се вземат от мениджърите на всяко ниво на управление. Доброто решение определя провала или успеха на една бизнес операция. Без съмнение, че бизнес планирането и вземането на решения са взаимно важни в една бизнес операция, много фактори могат да допринесат за качествено планиране и вземане на решения. Сред всички фактори, личните фактори и факторите на околната среда са двете основни теми в днешния бизнес свят.²⁷

Планирането и вземането на решения са най-важните управленски функции и между тях има много връзки. Планирането е мислене за правене. Вземането на решения е част от

---

²⁶ What Is Risk Management: Definition, Strategies - Axxima, (2022), <https://www.axxima.ca> › blog.

²⁷ Business Planning And Decision Making | Bartleby, (2022), <https://www.bartleby.com> › B.

планирането. Планирането е процесът на избор на бъдещ курс на действие, където вземането на решение означава избор на курс на действие:²⁸

➤ Планирането е управленска функция, при която от мениджърите се изисква да установят цели и да посочат начините и средствата, чрез които тези цели трябва да бъдат постигнати. Следователно планирането се приема като основа за бъдещи дейности. Планирането означава предварително вземане на решение какво трябва да се направи. Планирането е мислене за правене.

➤ Мениджмънтът всеки път трябва да търси планиране на дългосрочна и краткосрочна бъдеща посока чрез оценка и оценка на бъдещото поведение на съответната среда и чрез определяне на собствената желана роля на предприятието.

➤ Плановите имат два основни компонента: цели и изявления за действие. Целите представляват крайно състояние на целите и резултатите, които мениджърите се надяват да постигнат. Декларациите за действие представят как една организация върви напред, за да постигне целите си. Планирането е умишлена и съзнателна работа, чрез която мениджърите определят бъдещ курс на действие за постигане на конкретна цел.

➤ Вземането на решение е процес на идентифициране на набор от възможни алтернативи и избор на курс на действие от тях. Вземането на решения е част от планирането. Вземането на решение е междинен набор от дейности, който започва с идентифициране на проблем и завършва с вземане на избор или вземане на решение. Мениджмънтът непрекъснато влияе върху дейностите на организацията и процесът на вземане на решения е централен за това. В процеса на вземане на решения мениджърът идентифицира конкретна ситуация и намира заплахите и възможностите, които тя предлага.

1.4.1. Предоставяне на финансова информация

За да се постигне ефективно финансово управление, всички области на компанията трябва да използват и предоставят данни за получаване на задълбочени познания за бизнес операциите. Една от основните роли на финансовия мениджмънт е да анализира данните и да ги трансформира в полезна информация, така че различните корпоративни области да могат да оценят представянето спрямо прогнозите и на тази основа да вземат решения за коригиране или подобряване на целите на корпоративната стратегия:²⁹

---

²⁸ Relation between Planning and Decision-Making - iEduNote, (2022), <https://www.iedunote.com> > planning-decision-making-rel.

²⁹ Financial Information - Doing Company Research, (2022), <https://guides.loc.gov> > financ.

- Финансовите отчети и съотношенията илюстрират ключови аспекти от представянето на всяка компания. Тази информация е от значение не само за кредиторите и бъдещите инвеститори, но и за ръководството на компанията.
- В много случаи внимателният анализ на финансовите показатели може да определи рисковете или жизнеспособността на предприятието в дългосрочен план.

1.4.2. Supporting business decision-making

Процесът на вземане на решение включва идентифициране на цел, получаване на съответната и необходима информация и претегляне на алтернативите, за да се вземе решение. Концепцията звучи просто, но много хора пренебрегват някои от критичните етапи и рискове, които възникват при вземането на решения. Когато е възможно, важно е да вземете най-добрите решения при дадените обстоятелства. Има най-малко четири силни ползи от вземането на добри решения:³⁰

- Добрите решения продължават по-дълго. Компанията рядко ще трябва да преразгледа решение, взето чрез добре обмислен процес, и понякога може да продължи целия живот на организацията.
- Добрите решения оказват влияние върху вътрешни и външни фактори. Човек, който взема решения, трябва да разглежда компанията холистично. Едно разумно решение няма да накара една част от бизнеса да успее за сметка на друга. Както вътрешни, така и външни фактори могат да повлияят на решението и пътната карта на компанията.
- Добрите решения премахват конфликтите на интереси. С прозрачността и участието на заинтересованите страни по време на процеса на вземане на решения, въпросите или притесненията постфактум стават много по-малко вероятни. Ползите от този процес поддържат организацията на пистата и фокусирана и намаляват оттока.
- Добрите решения всъщност работят по-добре като цяло. Добрите решения всъщност приближават човека, който взема решения, отдела и компанията до тяхната цел и решават първоначалния проблем.

ЧАСТ ВТОРА: РОЛЯТА И ЗНАЧЕНИЕТО НА СЧЕТОВОДСТВОТО ВЪВ ФИРМИТЕ

---

³⁰ Eby, K., (2018), Business Decision-Making Guide | Smartsheet, (2202), <https://www.smartsheet.com/business-decision-making>.

○ 2.1. ЦЕЛИ НА СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ

Счетоводството е термин, който описва процеса на консолидиране на финансова информация, за да стане ясна и разбираема за всички заинтересовани страни и акционери. Основната цел на счетоводството е да записва и отчита финансовите транзакции на компанията, финансовите резултати и паричните потоци:³¹

➤ Счетоводните стандарти подобряват надеждността на финансовите отчети. Финансовите отчети включват отчета за доходите, баланса, отчета за паричните потоци и отчета за неразпределената печалба. Стандартизираното отчитане позволява на всички заинтересовани страни и акционери да оценят представянето на бизнеса. Финансовите отчети трябва да бъдат прозрачни, надеждни и точни.

➤ Счетоводството е важно, тъй като поддържа систематичен запис на финансовата информация на организацията. Актуалните записи помагат на потребителите да сравнят текущата финансова информация с историческите данни. С пълни, последователни и точни записи, той позволява на потребителите да оценят представянето на дадена компания за определен период от време.

➤ Счетоводството е особено важно за вътрешните потребители на организацията. Вътрешните потребители могат да включват хората, които планират, организират и управляват организацията. Мениджърският екип се нуждае от счетоводство при вземането на важни решения. Бизнес решенията могат да варират от решение за географско разширяване до подобряване на оперативната ефективност.

➤ Счетоводството помага да се съобщават резултатите на компанията на различни потребители. Инвеститори, заемодатели и други кредитори са основните външни потребители на счетоводна информация. Инвеститорите може да решат да закупят дялове в компанията, докато заемодателите трябва да анализират своя риск при вземането на решение за отпускане на заем. За компанията е важно да установят надеждност пред тези външни потребители чрез подходяща и надеждна счетоводна информация.

➤ Правилното счетоводство помага на организациите да осигурят точно отчитане на финансовите активи и пасиви. Данъчните власти, като Службата за вътрешни приходи на САЩ (IRS) и Агенцията за приходите на Канада (CRA), използват стандартизирани счетоводни финансови отчети, за да оценят декларирания брутен приход и нетния доход на компанията. Счетоводната система помага да се гарантира, че финансовите отчети на компанията са законно и точно отчетени.

Целта на счетоводството е да натрупа и докладва финансова информация за резултатите, финансовото състояние и паричните потоци на компанията. След това тази информация

---

³¹ Powell, S., (2022), Accounting - Overview, Importance, Types, Careers, <https://corporatefinanceinstitute.com> > Accounting.

се използва за вземане на решения за това как да управлявате бизнеса, да инвестирате в него или да му давате пари назаем. Информацията се натрупва в счетоводни записи със счетоводни транзакции, които се записват или чрез такива стандартизирани бизнес транзакции като фактуриране на клиенти или фактури на доставчик, или чрез по-специализирани транзакции, известни като записи в дневник.³²

От представената илюстрация и за ясен отговор става ясно, че крайната цел на счетоводството е да предоставя информация на различни потребители. Потребителите използват информацията при вземането на икономически решения.³³

- Счетоводството е обслужваща дейност. Неговата функция е да предоставя количествена информация, предимно финансова по естество, за икономически субекти, която е предназначена да бъде полезна при вземането на икономически решения, при вземането на разумен избор между алтернативни курсове на действие.
- Счетоводството е процес на идентифициране, измерване и предаване на икономическа информация, за да позволи информирана преценка и решение от потребителите на информацията.

Основната цел на счетоводството е да предостави информацията, която е необходима за вземане на разумни икономически решения. Основната цел на финансовото счетоводство е да изготвя финансови отчети, които предоставят информация за организацията. Изготвянето на отчет е в основата на финансовото счетоводство; те се наричат още финансови отчети с общо предназначение, тъй като служат за целите на няколко потребители на финансов отчет. Счетоводителите основно изготвят четири финансови отчета за посрещане на нуждите на вземащите решения. Следват четири финансови отчета:³⁴

- Отчет за доходите,
- Отчет за неразпределената печалба,
- Баланса,
- Отчет за паричния поток.

---

³² The purpose of accounting - AccountingTools, (2022), <https://www.accountingtools.com> ›

³³ Purpose of Accounting - Accountingverse, (2022), <https://www.accountingverse.com> ›

³⁴ Purpose of Accounting - Accountancy Knowledge, (2022), <https://www.accountancyknowledge.com> ›

○ 2.2. ВИДОВЕ СЧЕТОВОДСТВО ВЪВ ФИРМИТЕ

Като цяло счетоводството се отнася до процеса на събиране, анализиране и отчитане на финансови данни. Съществуват обаче различни видове счетоводство, всяко със собствена цел. Една компания може да използва тези данни, за да получи вътрешна представа за финансовото състояние на бизнеса. Те биха могли също да използват тези данни за докладване на външни лица - като потенциални бизнес инвеститори, регулаторни агенции или данъчни служители. Често срещаните видове счетоводство са:³⁵

- Финансово счетоводство,
- Управленско счетоводство.

■ 2.2.1. Финансово счетоводство

Финансовото счетоводство регистрира, обобщава и отчита бизнес транзакциите на компанията чрез финансови отчети. Те включват отчета за доходите, баланса, отчета за паричните потоци и отчета за неразпределената печалба. Тези финансови отчети предоставят представа за представянето на компанията на нейните кредитори, инвеститори и данъчни власти. Има два вида финансово отчитане: касово отчитане и отчитане на текущо начисляване:³⁶

➤ Касово счетоводство - Касовото счетоводство се фокусира върху бизнес транзакции, включващи пари в брой. Използвайки метода на касово отчитане, счетоводител на дружеството дебитира и кредитира паричната сметка във всеки запис в дневника. Транзакциите без паричен принос не се включват във финансовите отчети. С този метод счетоводителите дебитират и кредитират паричната сметка във всеки запис в дневника в зависимост от транзакцията. Например, когато записва парични преводи на клиенти, счетоводителят дебитира сметката в брой и кредитира сметката за приходи от продажби.

➤ Счетоводно начисляване - Счетоводното начисляване записва транзакционни данни. Използва се касовият счетоводен метод, но счетоводните сметки на принципа на текущо начисляване за всички транзакции, които съставляват оперативните дейности на компанията. Използвайки метода на начисляване, приходите и разходите се записват, когато се осъществи транзакция, а не когато плащането е получено или извършено. Термините „дължими сметки“ и „вземания“ илюстрират концепцията за начисляване.

---

³⁵ The Main Types of Accounting Explained - Upwork, (2022), <https://www.upwork.com> › ty.

³⁶ Uzialko, C., (2022), Types of Accounting Methods - [businessnewsdaily.com](https://www.businessnewsdaily.com), <https://www.businessnewsdaily.com> ›

Задълженията са пари, дължими от бизнеса на доставчици. Задълженията се натрупват, докато бизнесът не уреди основния дълг. Вземанията представляват пари, които клиентите дължат на бизнеса. Както при дължимите сметки, дългът към компанията се натрупва, докато плащането бъде извършено от клиента и дългът впоследствие бъде удовлетворен.

Финансовото счетоводство включва улавяне и обобщаване на всички финансови транзакции на даден бизнес и създаване на отчети за предоставяне на ясен преглед на тези бизнес транзакции. Финансовото счетоводство също генерира финансови записи, които предоставят ценна информация за фискалното състояние на компанията, като баланси, отчети за паричните потоци и отчети за доходите. Финансовото счетоводство винаги е фокусирано върху миналите резултати, а не върху бъдещето:³⁷

➤ Отчетите, създадени от финансовото счетоводство, са полезни за вътрешни цели, като предоставят на бизнес ръководителите ясна моментна снимка на представянето на компанията. Кредиторите, които са заели бизнес пари, и данъчните власти като Службата за вътрешни приходи (IRS) също могат да изискват такива отчети при одити. И накрая, компаниите, които се търгуват публично, трябва да издават отчети в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), до които инвеститорите имат достъп.

➤ Тъй като финансовите отчети на компанията могат да се използват за официални цели, експертите по финансово счетоводство трябва да се придържат към стриктни указания, както е посочено в Общоприетите счетоводни принципи (GAAP). Тези насоки гарантират последователно финансово отчитане в компаниите и са определени от Съвета за финансови счетоводни стандарти (FASB).

■ 2.2.2. Управленско счетоводство

Основната цел на управленското счетоводство е максимизиране на печалбата и минимизиране на загубите. Той идентифицира, измерва, анализира, интерпретира и предава финансова информация на ръководството. Тази информация помага на мениджърите на собствениците на фирми да вземат добре информирани решения. Някои примери за управленски счетоводни техники включват:³⁸

---

³⁷ The Main Types of Accounting Explained - Upwork, (2022), <https://www.upwork.com> › ty.

³⁸ Uzialko, C., (2022), Types of Accounting Methods - [businessnewsdaily.com](https://www.businessnewsdaily.com), <https://www.businessnewsdaily.com> ›

- Маржин анализ: Тази техника изследва оптимизирането на производството. Това включва изчисляване на точката на рентабилност и определяне на оптималния микс от продажби за продуктите на компанията.
- Анализ на ограниченията: Този анализ помага да се идентифицират неефективностите и тяхното въздействие върху способността на компанията да генерира печалби.
- Капиталово бюджетиране: Тази техника анализира информацията, необходима за вземане на необходимите решения, свързани с разходите. Управленските счетоводители представят констатациите си на собствениците и мениджърите, за да помогнат при вземането на бюджетни решения.
- Анализ на тенденции и прогнозиране: Анализът на тенденциите и прогнозирането идентифицира модели и тенденции в разходите за продукти и разпознава необичайни отклонения от прогнозираните стойности.

Управленското счетоводство се използва от фирмите, за да получат по-добра представа за операциите на компанията. Тъй като управленското счетоводство е строго фокусирано върху предоставянето на счетоводна информация за вътрешна употреба, то не трябва да се придържа към същите строги насоки на GAAP като финансовото счетоводство. По-скоро се фокусира върху неща като финансов анализ, бюджетиране и анализ на разходите.³⁹

- Чрез анализиране на минали финансови показатели и прогнозиране на бъдещи резултати – например доколко една компания може да намали разходите чрез смяна на доставчика на софтуер – управленското счетоводство предоставя на собствениците на компании данните, от които се нуждаят, за да вземат разумни бизнес решения. Като цяло акцентът е върху стратегическото управление, управлението на риска или управлението на ефективността. Зависи от това какви данни искат собствениците на бизнес и инвеститорите.
- Техниките, които обикновено се използват от управленското счетоводство, включват анализ на маржа, капиталово бюджетиране и анализ на ограниченията. Анализът на тенденциите, който идентифицира моделите в бизнес разходите във времето, също е полезен. В крайна сметка основната цел на управленското счетоводство е да подобри бизнес резултатите чрез увеличаване на печалбите и минимизиране на загубите.

○ **2.3. РОЛЯТА НА СЧЕТОВОДСТВОТО ВЪВ ФИРМИТЕ**

Ролята на счетоводството е да предоставя финансова информация на заинтересованите страни в бизнеса: ръководство, инвеститори и кредитори. Счетоводството измерва и

---

³⁹ The Main Types of Accounting Explained - Upwork, (2022), <https://www.upwork.com> > ty.

обобщава дейностите на компанията и съобщава резултатите на ръководството и други заинтересовани страни. Мениджърите се нуждаят от точни и навременни финансови данни, за да вземат интелигентни решения, а счетоводителите са тези, които произвеждат тази информация. Докато счетоводният процес събира данните и ги представя в различни видове отчети, счетоводителите помагат за тълкуването на значенията на отчетите и предлагат начини за използване на тези подробности за решаване на бизнес проблеми.⁴⁰

Счетоводството е систематично и подробно записване на всички финансови транзакции, което допълнително помага на собственици, инвеститори, доставчици и т.н. при вземането на правилното бизнес решение. Ако компаниите не се фокусират върху счетоводството, тогава би било предизвикателство за ръководството да установи финансовото състояние на бизнеса. Счетоводството помага да се разбере в каква посока върви бизнесът. Помага при записването, обобщаването и класифицирането на всички транзакции, които са свързани с бизнеса.⁴¹

2.3.1. Оценява ефективността на бизнеса

Оценката на бизнес ефективността е неделима част от управлението на компанията, без която би било трудно да се определи въздействието на решенията за управление на бизнеса, посоката на резултатите от дейността му и решенията, които трябва да се вземат за подобряване на резултатите.⁴²

➤ Оценката на представянето на компанията е неразделна част от управлението на всяка компания, която позволява да се определи влиянието на решенията за управление на бизнеса върху резултатите от изпълнението, както и посоката на резултатите и решенията, които трябва да се вземат за тяхното подобряване .

➤ Традиционно представянето на компанията се оценява на базата на анализ на показателите за финансово представяне, но се отбелязва, че в днешната динамична бизнес среда навременният контрол на представянето е от решаващо значение, поради което се обръща все повече внимание на нефинансовите показатели за изпълнение.

---

⁴⁰ Woodruff, J., (2018), The Role of Accounting in Business <https://smallbusiness.chron.com> ›

⁴¹ Role of accounting in business and why it is important? (2022), <https://www.webdew.com> › r.

⁴² Comparative analysis of company performance evaluation, (2019), <https://hal.archives-ouvertes.fr> › document.

2.3.2. Създайте бюджетни прогнози

Счетоводството помага при създаването на бъдещи прогнози, което притежава силата да прави или разваля бизнес. Той помага да се оценят бизнес тенденциите и прогнозите, които ще позволят поддържането на печалби на операциите. В света на бизнеса е обичайно да чувате думи като бюджет, прогноза и прогноза. Тези финансови условия са видове прогнози за бъдещите финансови условия и цели на компанията. Прогнозирането на бюджета е ценен бизнес инструмент, който помага при вземането на информирани решения на всяко ниво на бизнеса. В тази статия обсъждаме какво е бюджетна прогноза, защо е важна и как да подготвим бюджетна прогноза:⁴³

➤ Бюджетната прогноза анализира качествени и количествени данни, за да разработи дългосрочна прогноза за очакваните бъдещи финансови резултати.

➤ Компаниите използват бюджетни прогнози на почти всяко ниво на организацията, от прогнози за продажби до детайлно прогнозиране на конкретен продукт до общите финанси на цялата компания.

➤ Финансовите термини, които могат да помогнат за разбирането на бюджетното прогнозиране, включват:

✓ Бюджет: Бюджетът е прогноза за конкретен текущ период от време на приходи, разходи и ресурси, отразяваща бъдещи финансови цели и условия.

✓ Бюджетна прогноза: Това е краткосрочна оценка (от едно до четири тримесечия) на финансовите цели и условия, използвайки количествени данни.

✓ Бюджетна прогноза: Бюджетната прогноза е дългосрочна оценка (една или повече години) на финансовите цели и условия, използваща качествени и количествени данни.

2.3.3. Поддържайте финансови отчети

Счетоводството също помага при поддържането на финансови отчети. Всяка компания трябва да подаде своя финансов отчет за целите на данъчното деклариране. Ако някоя компания има правилен отчет за своите бизнес финанси, тогава може лесно да разреши всички сценарии и да постигне целите:⁴⁴

➤ Поддържането на точни и актуални записи е жизненоважно за успеха на компаниите. Добрите записи помагат да се сведат до минимум загубите, да се

---

⁴³ Budget Projection: Definition, Importance and Preparation, (2022), <https://www.indeed.com> > bu.

⁴⁴ Financial record keeping - Business Queensland, (2022), <https://www.business.qld.gov.au> > finance > essentials > re.

управляват паричните средства, да се изпълнят всички законови, регулаторни и данъчни изисквания на властите и да се подобри финансовият анализ.

➤ Воденето на записи е начинът, по който се записва, съхранява и изхвърля важна финансова информация за фирмения бизнес. Записите са:

- ✓ изходни документи, физически и електронни, които показват дати и суми на транзакции,
- ✓ договори и други правни документи,
- ✓ частни клиенти и бизнес подробности.

■ 2.3.4. Осигурете законово съответствие

Компаниите се нуждаят от законово съответствие, така че тяхната счетоводна система да бъде валидирана в различни закони и разпоредби. Всички задължения, като данък общ доход, данък върху продажбите, пенсии, средства на служителите и т.н., могат лесно да бъдат адресирани, за което е необходимо да имате структурирана счетоводна система. Законовото съответствие по същество предполага придържане на организацията към законите и разпоредбите. Бизнесът, отговарящ на законовите изисквания, се възползва по следните начини:⁴⁵

- Избягване на санкции и правни проблеми – Спазването на правилата и разпоредбите избягва проблеми като санкции, отнемане на лиценз, съдебни дела, затваряне на бизнес и т.н.
- По-висока ангажираност на служителите – Спазването на трудовото законодателство и законите за служителите показва работна среда, която е безопасна, професионална и удобна за служителите.
- Подобрения на качеството – Законовото съответствие предотвратява потенциални рискове, свързани с несъответствие, и гарантира качеството на продуктите и услугите.
- Повишава морала на служителите – Напълно съвместимите бизнеси изграждат атмосфера на добра воля и надеждност, подобрявайки духа на работната сила.
- Подобрени бизнес операции – Фокусът и ресурсите могат да бъдат насочени към бизнес дейности с висок приоритет.
- Лоялност към марката и по-добри връзки с обществеността – Отдадеността на високите етични стандарти отразява честните и прозрачни бизнес операции и насърчава доверието на клиентите.
- Повече бизнес възможности – Компаниите със силна репутация за спазване на законовите изисквания привличат инвеститори и други бизнеси, търсещи партньорства.

---

⁴⁵ Ensuring Statutory Compliance For Business Growth - BSH, (2022), <https://bshsoft.com> > Blog.

○ 2.4. ЗНАЧЕНИЕ НА СЧЕТОВОДСТВОТО ВЪВ ФИРМИТЕ

Счетоводството е съществена част от управлението на една компания, независимо дали е голяма или малка. Това е процес и метод за записване, анализиране, обобщаване и извличане на отчети за транзакциите на организация или компания. Счетоводството на транзакциите на компанията прави финансовите сделки лесни и прозрачни за проследяване и разбиране. Той помага на всички заинтересовани страни лесно да разберат транзакциите, паричните потоци и финансовите резултати на компанията.⁴⁶

➤ Счетоводството записва подробностите за бизнес транзакциите на компанията в счетоводните книги. Тези записи са от съществено значение за собствениците, инвеститорите, мениджърите и другите заинтересовани страни в една компания, за да могат да преглеждат и оценяват финансовите подробности на бизнеса. Само когато има прецизен и точен запис на всяка транзакция, може да се изследва цялостното финансово състояние на бизнеса. Сметките могат да бъдат обобщени в отчети, които разказват на заинтересованите страни:

- ✓ Печалба и загуба,
- ✓ Разходи и приходи,
- ✓ Пасиви и активи.

➤ Способността да се измерват тези аспекти на бизнеса е от съществено значение за планирането и вземането на решения в компанията. Финансовите записи също трябва да бъдат в съответствие с данъчното отчитане и други изисквания на държавните агенции. Финансовите записи са необходими на различни нива на управление за управление и контрол на дейността на компанията.

■ 2.4.1. Води регистър на бизнес транзакциите

На най-просто ниво финансовото счетоводство е записването на транзакциите на даден бизнес. Този ежедневен процес на записване е в основата на цялата финансово-счетоводна система. Когато транзакциите се записват, вие можете да търсите и извличате подробности за конкретна транзакция, когато е необходимо. Компанията може също така лесно да сравнява текущи данни с исторически данни, за да види тенденциите. Финансовото счетоводство позволява да се изследва и измерва ефективността на даден бизнес за определен период от време.

---

⁴⁶ Why is Accounting Important for Business - Tally Solutions, (2022), <https://tallysolutions.com> › w.

2.4.2. Улеснява вземането на решения от ръководството

Финансовите счетоводни записи помагат при вземането на решения на всички нива на организацията. Всяко ниво на управление използва финансовите данни, отнасящи се до техния обхват на дейност, за да взема решения. Тези решения могат да бъдат толкова прости, колкото да се определи кой доставчик е по-рентабилен. Мениджърите използват тези отчети, за да направят операциите по-ефективни и печеливши. Финансовите счетоводни отчети също могат да се използват за вземане на важни решения, като например разширяване на дейността на компанията на друго място. Точното отчитане също така улеснява ръководството да избягва загуби и лошо управление.

2.4.3. Съобщава резултатите

Финансовите счетоводни отчети определят количествено и измерват успеха и провала на една компания в парично изражение. Собствениците на бизнес могат да установят точно колко печалба или загуба е направил бизнесът за определен период от време. Ключовите показатели за ефективност (KPI) могат да измерват различни аспекти на бизнес ефективността. Тези KPI могат да бъдат изследвани за определен период от време, за да се проучи миналото представяне на бизнеса. Може да се използва и за сравняване на компании една с друга. Редовното наблюдение на отчетите помага на собственика на бизнеса да идентифицира тесните места и потенциалните проблеми и да ги адресира, преди да се превърнат в по-голям проблем.

ТРЕТА ЧАСТ: РОЛЯТА И ЗНАЧЕНИЕТО НА ФИНАНСОВАТА МАТЕМАТИКА ВЪВ КОМПАНИИТЕ

3.1. ДЕФИНИРАНЕ НА ФИНАНСОВА МАТЕМАТИКА

Финансовата математика е прилагането на математически методи към финансови проблеми. (Понякога използваните еквивалентни имена са количествени финанси, финансов инженеринг, математически финанси и изчислителни финанси.) Той се основава на инструменти от вероятностите, статистиката, стохастичните процеси и икономическата теория. Традиционно инвестиционните банки, търговските банки, хедж фондовете, застрахователните компании, корпоративните съкровища и регулаторните агенции прилагат методите на финансовата математика към проблеми като оценка на дериватни ценни книжа, структуриране на портфейл, управление на риска и симулация на сценарии. Индустрии, които разчитат на стоки (напр. енергия, производство), също използват финансова математика. Количественият анализ донесе ефективност и строгост

на финансовите пазари и на инвестиционния процес и става все по-важен в регулаторните проблеми.⁴⁷

Финансовата математика се фокусира върху прилагането на математически формули и уравнения към финансови проблеми, пазарно моделиране и анализ на данни. С тази стратегия финансовите специалисти могат по-добре да разберат ефективността на бизнеса, включително рентабилност и потенциал за растеж. Финансовата математика е клон на математиката, който се фокусира върху анализирането на данни, решаването на проблеми и моделирането на финансовите пазари. Финансовата математика се използва в много индустрии и има много потенциални приложения във финансовата математика, включително.⁴⁸

- ✓ Икономика: Икономиката е изследване на това как предприятията или потребителите произвеждат и консумират стоки и услуги, включително търсенето и предлагането на стоки.
- ✓ Статистика: Статистиката е изследване на данни, включително анализ на данни.
- ✓ Вероятност: Вероятността е вероятността събитие да се случи в математически термини като проценти..

○ 3.2. ПОТРЕБИТЕЛИ НА ФИНАНSOVA МАТЕМАТИКА

Професионалисти в много роли и институции използват финансова математика. Някои институции, които могат да дадат приоритет на тази стратегия, включват инвестиционни и търговски банки, застрахователни компании и др. Ето някои видове роли за тези, които се интересуват от прилагането на математическа стратегия към финансите:⁴⁹

- Финансови анализатори: Финансовите анализатори са отговорни за анализирането на финансови данни, за да идентифицират потенциални финансови възможности или рискове. Финансовите анализатори обикновено имат дипломи по математика или финанси.
- Учени по данни: Учените по данни са отговорни за анализирането на различни данни, за да открият модели и тенденции. Учените по данни често имат дипломи по математика, статистика, компютърни науки или икономика.
- Анализатори на бизнес разузнаване: Анализаторът на бизнес разузнаване е финансов специалист, който анализира данни, за да подготви финансови отчети, които

⁴⁷ What is Financial Math, (2022), <https://financial.math.ncsu.edu › what-is-financial-math>.

⁴⁸ Financial Mathematics: Definition and Real-World Applications, (2021), <https://www.indeed.com ›>

⁴⁹ Financial Mathematics: Definition and Real-World Applications, (2021), <https://www.indeed.com ›>

могат да помогнат на компаниите да използват модели и тенденции, за да вземат решения. Анализаторите за бизнес разузнаване обикновено имат дипломи по бизнес администрация, компютърни науки или статистика.

➤ Банкери: Банкерите са отговорни да помагат на клиентите да вземат финансови решения, включително спестяване и инвестиране. Често bankerите имат дипломи по финанси, икономика, счетоводство или друга степен, свързана с бизнеса.

○ 3.3. ПРИЛОЖЕНИЯ НА ФИНАНСОВАТА МАТЕМАТИКА

Финансовата математика е често срещана в много индустрии и има няколко реални приложения на финансовата математика, включително:

- Управление на риска,
- Извличане на данни,
- борсова търговия,
- иконометрия,
- Прогнозиране,
- маркетинг,
- Управление на инвентара,
- Стратегии за инвестиране.

■ 3.3.1. Управление на риска

Едно приложение на финансовата математика е управлението на риска. Използването на тази стратегия може да помогне на специалистите да идентифицират и управляват финансовите рискове. Финансовите анализатори често използват математика, за да анализират пазарни данни, да намерят модели в данните и да предскажат рисковете. Финансовите рискове могат да попаднат в тези категории:

✓ Пазарен риск: Пазарният риск се отнася до финансовите рискове на целевия пазар на компанията, включително пазарни промени. Финансовата математика може да помогне на компаниите да анализират своя целеви пазар и да предвидят промени, за да намалят рисковете.

✓ Операционен риск: Операционният риск включва рискове, които възникват от вътрешни фактори на компанията, включително процеси и служители, както и външни събития, засягащи операциите. Финансовата математика може да помогне на компаниите да анализират своите финанси, за да се подготвят за и смекчат оперативния риск.

✓ Кредитен риск: Кредитният риск се отнася до рискове, свързани със заеми и договори, включително невъзможност за изплащане на заеми или изпълнение на договори. Компаниите могат да използват финансовата математика, за да вземат интелигентни решения относно заеми и договори, за да намалят кредитния риск.

✓ Ликвиден риск: Ликвидният риск включва краткосрочни и дългосрочни рискове за финансиране, които могат да накарат компанията да не е в състояние да изпълни финансовите разходи. Чрез анализиране на своите бюджети и прогнозиране на разходите компаниите могат да използват финансова математика, за да помогнат за намаляване на ликвидния риск.

■ 3.3.2. Извличане на данни

Извличането на данни е друго приложение за финансова математика. Извличането на данни е процес на идентифициране на модели и аномалии в данните, за да се правят прогнози. Има много приложения за извличане на данни, включително управление на финансови рискове, намаляване на разходите и други. Професионалистите могат да използват извличане на данни в различни индустрии, включително застраховане, производство, банкиране, технологии и търговия на дребно.

■ 3.3.3. Борсова търговия

Финансовата математика е приложима и при борсовата търговия. Търговията с акции е покупка и продажба на акции в опит да се извлече полза от променящите се пазари. Разбирането на финансовата математика може да помогне на търговците да анализират финансови данни, за да правят прогнози и да избират правилните акции за покупка и продажба.

■ 3.3.4. Иконометрия

Финансовата математика може да се приложи и към иконометрията. Иконометрията включва анализиране и тълкуване на икономически данни за прогнозиране на бъдещи пазарни тенденции. Иконометрията може да помогне на компаниите да планират бъдещето си, включително как определят и разпределят своите бюджети. Обикновено иконометрията се фокусира върху връзките между финансови данни и променливи.

■ 3.3.5. Прогнозиране

Разбирането на финансовата математика също е ценно за прогнозиране. Прогнозирането използва съществуващи данни за генериране на прогнози за бъдещи събития, включително продажби, търсене и други пазарни фактори. Има много видове прогнозиране, включително качествено и количествено прогнозиране. Точното прогнозиране може да помогне на компаниите да вземат интелигентни финансови решения, които могат да допринесат за цялостния им успех.

3.3.6. Маркетинг

Финансовата математика може също така да информира маркетинговите стратегии на компанията. Когато компанията прогнозира търсенето на пазара, компанията може да определи кога трябва да стартира маркетингови кампании и кои продукти трябва да се продават най-много. Това може да позволи създаването на ефективни маркетингови стратегии, които имат възможно най-голямо въздействие.

3.3.7. Управление на инвентара

Финансовата математика също е полезна при управлението на запасите. Прогнозирането на търсенето на пазара може да ви позволи да определите колко запаси да държите под ръка и кога трябва да увеличите запасите си. Има много методи за управление на инвентара и разбирането на финансовата математика може да помогне на мениджърите на инвентара да вземат интелигентни бизнес решения относно инвентара.

3.3.8. Стратегии за инвестиране

Финансовата математика може да се приложи и към инвестиционни стратегии. Разбирането как да анализирате данни и да правите прогнози може да ви помогне да правите интелигентни инвестиции. Често инвестиционните банки използват финансова математика, за да правят инвестиции и да управляват портфейли.

3.4. ВРЪЗКАТА НА ФИНАНСОВАТА МАТЕМАТИКА И ФИНАНСИ

Финансовата математика е продукт на прилагането на математиката към теорията за избор на портфейл и теорията за ценообразуването на опциите. С бързото развитие на икономическата ситуация продуктите и дериватите на финансовата индустрия непрекъснато се оптимизират и са иновативни, а новите финансови продукти и услуги постепенно се увеличават. Работата на финансовите пазари, проектирането и ценообразуването на финансовите деривати, както и анализът и управлението на риска стават много важни, а изследванията и развитието на финансовата математика стават все по-важни.⁵⁰

Финансовата математика е математика и използва финансови обекти в математически разсъждения за получаване на теоретични резултати с математическо значение. Финансите са използването на математически инструменти във финансите, за да се обслужват реалистични цели, да се фокусира върху адекватността на данните или да се

---

⁵⁰ Three Important Applications of Mathematics in Financial Mathematics, (2022), <https://www.scirp.org › journal › paperinformation>.

решават числени проблеми. Финансовата математика идва от математиката и изследването на математически концепции в областта на финансите и икономиката, докато финансите означават финансови дела, които имат голяма склонност да използват математическите методи.⁵¹

Връзката между финанси и математика се основава на използването на финансова математика при решаване на финансови проблеми с помощта на математически модели.⁵²

➤ Математическите модели могат да се използват за количествен анализ на повечето обективни проблеми, особено в областта на финансите. В момента математическите модели са се превърнали в инструмент, използван от професионалистите във финансовата сфера. Следователно, с непрекъснатото развитие на икономиката на науката и технологиите и непрекъснатите иновации на математическите модели, постоянно има нови предизвикателства при решаването на финансови проблеми, базирани на математически модели.

➤ Математическите модели играят важна роля при изучаването на много специфични финансови проблеми. В областта на финансовите изследвания това е много ефективен метод за анализиране и решаване на финансови проблеми чрез установяване на съответния математически модел въз основа на функционалната връзка между променливите. С помощта на математически модели можем да анализираме финансовите проблеми по по-научен начин, да търсим ефективни решения на финансови проблеми. Чрез разумното прилагане на математически модели анализът на финансовите проблеми може да бъде по-ясен, теоретичната проверка по-конкретна, а изчислението и решението по-удобно.

➤ Целта на този специален брой е да обедини оригинални изследователски статии и рецензии в областта на базирания на математически модели анализ на финансови проблеми (напр. финансов кредит, търговия с ценни книжа, финансова сигурност в интернет, надзор на риска, инвестиции в облигации, застраховане, счетоводство и т.н.).

○ 3.5. ВРЪЗКАТА НА ФИНАНСОВАТА МАТЕМАТИКА И СЧЕТОВОДСТВО

Счетоводството и математиката са тясно свързани. Счетоводството е езикът на бизнеса. От друга страна, математиката е езикът на счетоводството. На различните етапи на счетоводството се прилагат аритметика събиране, изваждане, умножение и деление. Счетоводството изразява всички свои транзакции и събития на финансови промени на езика на математиката. На всички етапи на счетоводството, т.е. при изготвянето на

---

⁵¹ Is there any difference between financial mathematics and finance, (2022), <https://www.researchgate.net> >

⁵² Analysis of Financial Problems Based on Mathematical Models, (2022), <https://www.hindawi.com> > j.

дневник, счетоводна книга, пробен баланс и финансови отчети, се прилагат математически принципи. Поради тази причина процесите по водене на сметки стават лесни и кратки. Така че математиката е незаменима част от счетоводството.⁵³

Математиката е предмет, който може да се определи като наука за числата и техните операции, обобщения, взаимовръзки, комбинации, абстракции, измервания и трансформации. Дефиницията на счетоводството е дадена като измерване, комуникация и обработка на финансова информация за субекти на икономиката като бизнес и корпорации. Счетоводството е известно още като езика на бизнеса.⁵⁴

➤ Връзката между математиката се има предвид, че счетоводството е приложение на елементарна аритметика, която е част от математиката. Счетоводството не е нищо друго освен цялостна дисциплина за измерване, идентифициране и съобщаване на икономическото здраве на бизнеса. Счетоводното уравнение всъщност се използва за изразяване на основната концепция на счетоводството. Някои счетоводни изчисления като определяне на вноса по кредита, изчисляване на амортизация, определяне на парична награда и т.н. изискват математически техники.

➤ Не се изисква много математика за счетоводство, но счетоводството включва основна математика като малко количество основна алгебра и практически познания по аритметика позволяват успешно завършване на предварителния счетоводен курс, тъй като счетоводната информация се състои от числови данни.

Математиката е свързана със счетоводството. Счетоводството се определя като „процес на събиране, измерване, анализиране и предаване на информация и вземане на решения в рамките на бизнеса и други организации“, математиката се определя като „наука, която изучава и обяснява числата, количествата, измерванията и връзките между тях“. . Повечето счетоводни дефиниции твърдят, че счетоводството изисква числени и аналитични умения, които също са неразделни елементи на математиката.⁵⁵

Счетоводството е процесът на събиране, измерване, анализиране и предаване на информация за подпомагане на вземането на решения в бизнес и други организации. Математиката включва успешни изследвания на числови, геометрични и логически

---

⁵³ Accounting's Relation with Other Disciplines (Explained), (2022), <https://www.iedunote.com> › accounting-relation-other-dis.

⁵⁴ Relationship between Mathematics and Accounting - Medium, (2018), <https://medium.com> › relation.

⁵⁵ Mkhize, V. M., (2017), Transdisciplinary relationship between mathematics and accounting. <https://td-sa.net> › article › view.

връзки. Не се изисква много математика за счетоводство, но счетоводството включва основна математика.⁵⁶

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Финансите и счетоводството са част от една и съща област, компаниите трябва да са наясно с тези два термина. Счетоводството е свързано с числа и финансови отчети, докато финансите се фокусират върху това как парите протичат през една компания. Финансите са голяма част от операциите на компанията. Финансите включват дейности като придобиване и управление на капитал, който може да включва както парите, инвестирани във вашата компания от акционери, така и заеми от други субекти като банки. Финансовият отдел също така управлява паричния поток, като подготвя бюджети, които ръководството да прегледа и да реши колко трябва да се изразходва в конкретни отдели на месец.

Счетоводството е бизнес функция, фокусирана върху проследяването на финансовата информация на компанията. Счетоводството изготвя всички необходими отчети за вътрешни и външни комуникации, като годишни данъчни декларации или докладване пред акционерите. Счетоводният отдел също така обработва всички банкови транзакции в рамките на една компания: депозити, тегления, преводи между сметки и др.

Счетоводството и финансите играят съществена роля в управлението на всеки бизнес. Компаниите оперират с пари и ако не контролират тези пари, те не контролират бизнеса. Чрез правилното отчитане на приходите и разходите на компанията, компанията може да управлява потока от пари и по този начин да насочва хода на своя бизнес.

Компаниите използват математиката в счетоводството, управлението на запасите, маркетинга, прогнозирането на продажбите и финансовия анализ. Помага им да знаят финансовите формули, дроби; измервания, включени в изчисляването на лихви, наеми, изчисляване на заплати, изчисляване на данъци и др.

Математиката е важна част от управлението на бизнеса. Бизнесът и математиката вървят ръка за ръка, това е така, защото бизнесът се занимава с пари, а парите обхващат всичко в себе си. Има необходимост всеки да управлява парите като един или друг момент за вземане на решения, което изисква всеки да знае математика. Финансовата математика се използва от компаниите за записване и управление на бизнес операции. Компаниите използват математиката в счетоводството, управлението на запасите, маркетинга, прогнозирането на продажбите и финансовия анализ.

---

⁵⁶ What Is The Relation Of Mathematics And Accounting?, (2022) < <https://questionanswer.io> > w.

Компаниите винаги са заобиколени от предизвикателства, с които трябва да се справят по подходящ начин, така че да не възникват в бъдеще. Тези проблеми, които възникват ежедневно, могат да бъдат ефективно решени с помощта на математически модели. Следователно математиката не само помага да се изчисляват, но и анализират бизнес проблемите и работят върху тях..

IV ИЗПОЛЗВАНЕ НА НАУЧНИТЕ И ПРАКТИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ

Приноси:

1. Предложение за възприемане и развитие на ролята на финансите, счетоводството и математиката във фирмите.
2. Предлага се приемане на значението на финансите, счетоводството и математиката в компаниите.
3. Предложени дейности за повишаване ролята на финансите, счетоводството и математиката във фирмите.
4. Предложение за подобряване на функционирането на финансите, счетоводството и математиката във фирмите.
5. Разработени мерки за подобряване на функционирането на финансите, счетоводството и математиката във фирмите.
6. Предложени и разработени дейности за подобряване на системата на финансите, счетоводството и математиката във фирмите.

Дават се насоки за подобряване на координацията и сътрудничеството между отделните отдели по финанси, счетоводство и математика във фирмите..

СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИЯТА

1. Ardit Haxhija, MSc, **The role and significance of finance in companies**
2. Ardit Haxhija, MSc, **The role and significance of accounting in companies**
3. Ardit Haxhija, MSc, **The role and significance of financial mathematics in companies**

The role and significance of finance, accounting and financial mathematics in companies

○ СПИСЪК НА ИЗБРАНА ЛИТЕРАТУРА

1. Accounting's Relation with Other Disciplines (Explained), (2022), <https://www.iedunote.com> › accounting-relation-other-dis.
2. Alida D.(2022), How Mathematical Models are Used in Business - Study.com <https://study.com> › lesson › h.
3. Alexander, D., (2022), Data Mining - LAITS, <https://www.laits.utexas.edu> › .
4. All about business finance and its importance | Housing News,(2022), <https://housing.com> › news.
5. Analysis of Financial Problems Based on Mathematical Models, (2022), <https://www.hindawi.com> › j.
6. Ballinger, J., (2022), Strategic budgeting: are you getting it right? A guide for 2023, <https://www.cubesoftware.com> ›
7. Barsch, P., (2022), Are Marketing and Mathematics Getting Married? <https://www.marketingprofs.com> ›
8. Budget Projection: Definition, Importance and Preparation, (2022), <https://www.indeed.com> › bu.
9. Budget Projection: Definition, Importance and Preparation, (2021), <https://www.indeed.com> › bu.
10. Budgeting - The tactical implementation of a business plan, (2022), <https://corporatefinanceinstitute.com> ›
11. Business Finance and Its Impact on Company's Growth, (2022), <https://www.techfunnel.com> ›
12. Business finance: definition, meaning & importance, (2022), <https://www.freshbooks.com> ›
13. Business Finance – Types, Benefits, and Prospects - Khatabook, (2022), <https://khatabook.com> › blog.
14. Business Planning And Decision Making | Bartleby, (2022), <https://www.bartleby.com> › B.
15. Burns, E., (2022), What is a Decision-Making Process? - TechTarget <https://www.techtarget.com> ›
16. Campbell, C., (2022), What is Cash Flow Management + Template and Examples <https://www.shopify.com> › ca.
17. Capital Funding Definition: Everything You Need to Know, (2022), <https://www.upcounsel.com> ›
18. Carlson, R., (2022), Debt vs. Equity Financing: What's the Difference? - The Balance, <https://www.thebalancemoney.com> ›
19. Cash Flow Management Definition & Techniques | Tipalti, (2022), <https://tipalti.com> › cash-flow.
20. Chen, J., (2022), Debt Financing Definition - Investopedia, <https://www.investopedia.com> › Bonds › Fixed Income.

21. Chen, J., (2021), Unsystematic Risk - Investopedia <https://www.investopedia.com> ›
22. Cook, B., (2022), Understanding Cost Control, Control Methods and Its Importance, <https://tipalti.com> › cost-control.
23. Cote, C., (2022), Why Is Budgeting Important in Business? 5 Reasons, <https://online.hbs.edu> › post.
24. Data Mining Concepts | Microsoft Learn, (2022), <https://learn.microsoft.com> ›
25. Davis, H. M., (2019), Risk management | Mathematical Finance - Oxford Academic, <https://academic.oup.com> › c.
26. Debt Finance - Definition - The Economic Times, (2022), <https://economictimes.indiatimes.com> › Finance.
27. Debt vs Equity Financing: Which is best? - Overview, Examples, (2022), <https://corporatefinanceinstitute.com> ›
28. Denomme, D., (2022), What is an Investment? - Definition & Overview - Study.com, <https://study.com> › lesson › w.
29. Differences between strategic planning, budgeting, and forecasting, (2022), <https://www.sigmaconso.com> ›
30. Dividend - Definition, Examples, and Types of Dividends Paid, (2022), <https://corporatefinanceinstitute.com> ›
31. Dividends definition - AccountingTools, (2022), <https://www.accountingtools.com> ›
32. Dividend - Definition, Examples, and Types of Dividends Paid, (2022), <https://corporatefinanceinstitute.com> ›
33. Ejim, E., (2022), What Is the Role of Business Finance? - Smart Capital Mind, <https://www.smartcapitalmind.com> ›
34. Elmerraji, J., (2021), How budgeting works for companies - Investopedia, <https://www.investopedia.com> ›
35. Ensuring Statutory Compliance For Business Growth - BSH, (2022), <https://bshsoft.com> › Blog.
36. Financial Information - Doing Company Research, (2022), <https://guides.loc.gov> › financ.
37. Financial Mathematics: Definition and Real-World Applications, (2021), <https://www.indeed.com> ›
38. Financial Mathematics - Department of Applied Mathematic, (2022), <https://engineering.jhu.edu> ›
39. Financial Mathematics - Overview, Uses, and Example, (2022), <https://corporatefinanceinstitute.com> ›
40. Financial record keeping - Business Queensland, (2022), <https://www.business.qld.gov.au> › finance › essentials › re.
41. Financial statement preparation - AccountingTools, (2022), <https://www.accountingtools.com> ›
42. Gordon, J., (2022), Return of Capital - Explained - The Business Professor, LLC, <https://thebusinessprofessor.com> ›

43. Girsch-Bock, M., (2022), The 8 Types of Accounting You Should Know, <https://www.fool.com › articles>.
44. Guide To Budgeting in Business: Definition, Types and How To Build One, (2021), <https://www.indeed.com › Career development>.
45. Hayes, A., (2022), Cash Flow: What It Is, How It Works, and How To Analyze It, <https://www.investopedia.com ›>
46. Hayes, A., (2022), Dividend Definition - Investopedia, <https://www.investopedia.com › Stocks › Dividend Stocks>.
47. Hayes, A., (2022), Investment Basics Expained With Types to Invest in, <https://www.investopedia.com › Investing › Investing Basics>.
48. Hayes, A., (2022), Return of Capital: What It Is, How It Works, and Examples <https://www.investopedia.com ›>
49. Henderson, C., (2021), What is Cost Control in Business? Benefits, Process, and More, <https://zipforecasting.com › c>.
50. How to evaluate business performance - AccountingWEB, (2020), <https://www.accountingweb.co.uk ›>
51. Jain, An., (2021), How do accounting services play a vital role in decision making? <https://www.linkedin.com › pulse › how-do-accounting-se>.
52. Kenton, W., (2022), Financial Accounting Meaning, Principles, and Why It Matters, <https://www.investopedia.com ›>
53. Kisel, T., (2022), Working Capital Financing: Beginner's Guide | OnDeck, <https://www.ondeck.com › w>.
54. Kriss, R., (2022), What Is Debt Financing and Is It Right for Your Business, <https://www.nerdwallet.com ›>
55. Kuligowski, K., (2022), The Difference Between Debt and Equity Financing, <https://www.businessnewsdaily.com ›>
56. Maclay, K., (2022), Cash Planning - Personal Finance Lab, (2022), <https://www.personalfinancelab.com › accounting › cash->
57. Maverick, J.B., (2022), Equity Financing vs. Debt Financing: What's the Difference?, <https://www.investopedia.com ›>
58. Meaning of Business Finance - Toppr, (2022), <https://www.toppr.com › guides>.
59. Morgan, S., (2022), How to Use Math to Gain Success in Stock Trading, <https://finance.zacks.com ›>
60. Napoletano, E., Benjamin C., (2022), What Is Investing? How Can You Start Investing? - Forbes, <https://www.forbes.com › wh>.
61. Nordqvist, C., (2020), The Importance of Finance in Business, <https://marketbusinessnews.com ›>
62. Picardo, E., (2022), Investing Definition - Investopedia, <https://www.investopedia.com › Investing › Investing Basics>.
63. Powell, S., (2022), Accounting - Overview, Importance, Types, Careers, <https://corporatefinanceinstitute.com › Accounting>.

The role and significance of finance, accounting and financial mathematics in companies

64. Price, R., (2022), Mathematical Inventory to Sales Functions <https://smallbusiness.chron.com> ›
65. Purpose of Accounting - Accountancy Knowledgeh, (2022), <https://www.accountancyknowledge.com> ›
66. Quantitative Investment Strategies: A Quick Guide – Coresignal, (2022), <https://coresignal.com> › Blog.
67. Relation between Planning and Decision-Making - iEduNote, (2022), <https://www.iedunote.com> › planning-decision-making-rel.
68. Role of accounting in business and why it is important? (2022), <https://www.webdew.com> › r.
69. Schwarz, L., (2022), Cash Flow Analysis: Basics, Benefits and How to Do It - NetSuite, <https://www.netsuite.com> › ca.
70. Shah, V., (2022), Strategic Budgeting - Definition, Examples, Process, <https://www.wallstreetmojo.com> ›
71. The Main Types of Accounting Explained - Upwork, (2022), <https://www.upwork.com> › ty.
72. The purpose of accounting - AccountingTools, (2022), <https://www.accountingtools.com> ›
73. The role of the finance function at different stages, (2022), <https://www.caminopartners.co.uk> ›
74. Three Important Applications of Mathematics in Financial Mathematics, (2022), <https://www.scirp.org> › journal › paperinformation.
75. Three Unavoidable Operational Risks | Cogent Analytics Blog, (2020), <https://www.cogentanalytics.com> ›
76. Tuovila, A., (2022), Managerial Accounting Meaning, Pillars, and Types, <https://www.investopedia.com> ›
77. Understanding Finance in Business | GetSmarter Blog, (2022), <https://www.getsmarter.com> › blog › market-trends › und.
78. Uzialko, C., (2022), Types of Accounting Methods - businessnewsdaily.com, <https://www.businessnewsdaily.com> ›

What Does an Equity Loan Mean in Business? - Hero FinCorp, (2022), <https://www.herofincorp.com> › blog › what-does-an-equit.

79. What Is a Cash Flow Plan? (Plus Benefits and Tips) - Indeed, (2022), <https://www.indeed.com> › wh.
80. What is Business Finance? Definition, Nature, Need, Types, (2022), <https://businessjargons.com> ›
81. What Is Business Mathematics - Overview of of Business Mathematics- eduCBA, (2022), <https://www.educba.com> › w.

82. What Is the Connection Between Mathematics and Accounting? (2022), <https://myhomeworkhelp.com> ›
83. What is Dividend? Definition of Dividend, Dividend Meaning, (2022), <https://economictimes.indiatimes.com> › Definition › Equity.
84. What Is the Difference Between a Strategic Plan & a Budget? (2022), <https://smallbusiness.chron.com> ›
85. What Is The Relation Of Mathematics And Accounting?, (2022), <https://questionanswer.io> › w.
86. What is Dividend? Definition of Dividend, Dividend Meaning, (2022), <https://economictimes.indiatimes.com>.
87. What is Financial Math, (2022), <https://financial.math.ncsu.edu> › what-is-financial-math.
88. What is the Importance of Finance? - Talentedge, (2022), <https://talentedge.com> › articles.
89. What is the communication process of accounting? - Toppr, (2022), <https://www.toppr.com> › ask › question › what-is-the-com.
90. Why Businesses Need Finance (GCSE) - Tutor2u, (2022), <https://www.tutor2u.net> › wh.
91. Why is Accounting Important for Business - Tally Solutions, (2022), <https://tallysolutions.com> › w.
92. Wiley, C., (2022), What Is the Difference Between a Strategic Plan & a Budget? <https://smallbusiness.chron.com> ›
93. Woods, D., (2022), Top 14 Importance of Accounting in Business, <https://businessfinancearticles.org> ›
94. Woods, D., (2019), The Role of Accounting in Business and Why It's Important, <https://www.pdr-cpa.com> › knowledge-center › blog › rol.
95. Working capital finance guide | Funding Options, (2022), <https://www.fundingoptions.com>›

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОРИГИНАЛНОСТ И ДОСТОВЕРНОСТ

(СЪГЛ. ЧЛ. 27, АЛ. 2 ОТ ЗР НА ЗРАСРБ)

От магистър **Ardit Haxhija**, докторант на самостоятелна подготовка във Финансовия департамент на Висше училище по застраховане и финанси (ВСУФ) – София.

Декларирам, че представената от мен дисертация на тема **„Ролята и значението на финансите, счетоводството и финансовата математика във фирмите“** за присъждане на образователна и научна диплома „Доктор“ е оригинална работа и съдържа резултати, получени от моите научни изследвания, с подкрепа и помощ от моя ръководител.

Декларирам, че резултатите, получени, описани и/или публикувани от други учени, са правилно цитирани в библиографията, предмет на изискванията за авторско право.

Уведомен съм, че при установяване на плагиатство в представената дисертация комисията по защита има право да я отхвърли.

Декларирам, че дисертацията не е защитавана в други университети, институти и други висши учебни заведения за придобиване на образователна и научна диплома.

-----,

Декларатор:

м-р Ardit Haxhija